

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน ทรงมีพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับ
ความสำคัญของการศึกษาไว้ว่า

การให้การศึกษา นั้น กล่าวโดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริง คือการ
สร้างสรรค์ความรู้ความนึกคิด พร้อมทั้งคุณสมบัติและจิตใจที่สมบูรณ์
ใหญ่เกิดขึ้นในตัวบุคคล เพื่อช่วยให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้
อย่างมั่นคงและราบรื่น ทั้งสามารถบำเพ็ญประโยชน์สุขเพื่อตน
เพื่อส่วนรวมได้ตามควรแก่ศักยภาพ¹

สำหรับความมุ่งหมายของแผนการศึกษาของชาติไทย ปี 2503² มีดังนี้

1. รัฐบาลมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่ศักยภาพเพื่อ
เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรมและวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพ
สมบูรณ์ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพและทำคุณ
ประโยชน์แก่ประเทศชาติ
2. ราษฎรทุกชนชาติพึงได้รับการศึกษาอยู่ในโรงเรียนจนอายุ 15 ปีบริบูรณ์เป็น
อย่างน้อย

¹พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เนื่องในโอกาส
พระราชทานปริญญาบัตร ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ประจำปี 2514 - 2515,
สยามรัฐ (ฉบับวันที่ 29 พฤศจิกายน 2515), หน้า 3.

²ไมตรี ชุมชัย, "แผนการศึกษาแห่งชาติ," หนังสือคู่มือครู (พระนคร:
แพรวพทยา, 2508), หน้า 139.

3. ฤกษ์ฤกษ์คิฟงขวนขวยหาคามรู้และประสพการณ์อันจะเป็นประโยชน์แก่การงานของตนสืบไปไ้ภายหลัง

4. ในการจัดการศึกษานั้น ให้จัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของสังคมและบุคคล โดยให้สอดคล้องกับแผนเศรษฐกิจ และแผนการปกครองประเทศ เช่น จัดให้มี

ก. จริยศึกษา ให้มีศีลธรรมและวัฒนธรรม มีทริโศคคัปปะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว

ข. พลศึกษา ให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายและทางจิต กับทั้งมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

ค. พุทธิศึกษา ให้มีความรู้วิชาการ ปัญญาเพื่อการดำรงชีวิตโดยทั่วไป

ง. หัตถศึกษา ให้มีกจินิสัยและความขยันหมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติงาน

เพื่อเป็นรากฐานของการประกอบสัมมาชีพ

เพื่อให้การศึกษาของชาติบรรลุความสำเร็จ จึงมีการบรรจุวิชาต่าง ๆ ลงไว้ วิชาสังคมศึกษาเป็นหมวดหนึ่งที่มีกำหนดไว้ในหลักสูตร และวิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งในหมวดสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์ว่างจุกมุ่งหมายไว้ว่า

1. ให้มีความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม

2. ให้มีความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิต การบริโภค และการสงวนทรัพยากรของสังคม

3. ให้นักเรียนเกิดทักษะในการอ่าน การเขียน การใช้แผนที่ และการตีความหมายแผนที่ เพื่อโยงเข้าสู่ชีวิตประจำวัน

4. ให้เข้าใจถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีผลต่อเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ

5. ให้รู้จักเหตุผล เข้าใจหลักการ และระเบียบวิธีในการแก้ไขปัญหา และรู้จักประเมินผล³

³ กรมวิสามัญศึกษา, ประมวลการสอน ม.ศ. 1 - ม.ศ. 3 (พระนคร: 2505),

วิชาภูมิศาสตร์จึงนับเป็นวิชาสำคัญที่จะทำให้การศึกษามรรดถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงได้ ถ้าครูผู้สอนสามารถดำเนินการสอนใหม่บรรลุความมุ่งหมายของวิชาภูมิศาสตร์

ด้วยความสำคัญของวิชาภูมิศาสตร์ ในการประชุมนานาชาติ เรื่องการศึกษาประชาชน (The International Bureau of Education) จึงยอมรับข้อเสนอแนะตั้งแต่วันที่ 21 กรกฎาคม 1939 ว่า การสอนภูมิศาสตร์ ถ้าสอนตามหลักเหตุผลแล้วอาจเป็นประโยชน์อย่างเอกในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้ความสังเกตและคิดหาเหตุผล ฉะนั้นวิชานี้จึงควรจัดเป็นวิชาสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา⁴

การประชุมการสอนภูมิศาสตร์แห่งภูมิภาคท้องค้การยูเนสโกและสหภาพภูมิศาสตร์โลก (IGU) ร่วมกันจัดขึ้น หรือเรียกอย่างเต็มทีตามภาษาอังกฤษว่า IGU/UNESCO Regional Meeting of Expert Geographers on the Teaching of Geography ที่เมืองสิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 17 - 23 กันยายน 2515 องค์การนี้ยอมรับความสำคัญของวิชาภูมิศาสตร์ว่าเป็นเครื่องมืออย่างค้ยิ่งในการส่งเสริมความเข้าใจอันค้ระหว่างชาติ⁵ (The Teaching of Geography as a Means of Developing International Understanding)

สำหรับประเทศไทยวิชานี้จัดเข้าไว้ในหลักสูตรของการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2438⁶ จนกระทั่งในปัจจุบัน ได้มีการสอนวิชาภูมิศาสตร์มาเป็นเวลาถึง 79 ปี แต่

⁴ยูเนสโก, การประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการศึกษาประชาชนรวบรวมข้อเสนอนแนะ ฉบับที่ 1 - 41, (1934 - 1955), หน้า 70 - 73.

⁵สาท เสนาณรงค์, "การประชุมเกี่ยวกับการสอนภูมิศาสตร์ของยูเนสโกที่สิงคโปร์," วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา สหประชาชาติ (ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 ตุลาคม 2515), หน้า 45 - 58.

⁶พงศอินทร์ ศุขขจร และ นิ่มนวล ทศวัฒน์, ประวัติการศึกษาไทยประวัติการศึกษาภาคตะวันออกเฉียง (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514), หน้า 106.

การสอณูมิศาสตร์ก็ยังมีใครบรรดถึงจุดมุ่งหมาย จะสังเกตได้จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรซึ่งปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นประจำ เช่น มีเรื่องเกี่ยวกับการจับไม้เถื่อน การสูญเสียป่าเพราะถูกลักลอบตัดไม้ ป่าในเมืองไทยควรมี 50 % แต่ขณะนี้เหลือไม่ถึง 30 % ความเสียหายที่เกิดจากการเผาป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอยซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดภัยธรรมชาติชนิดอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาน้ำท่วม ที่ดินแห้งแล้งแทบจะเป็นทะเลทรายเพราะจะไม่มีต้นไม้ดูดซับน้ำเก็บกักไว้ ไม้ในประเทศไม่พอใช้ ก็ปรากฏตามสถิติการส่งไม้ออกและไม้เข้าของกรมศุลกากรปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2509 ประเทศไทยส่งซื้อไม้จากต่างประเทศเข้ามาจำนวน 10,288 ลูกบาศก์เมตร และเพิ่มขึ้นทุกปี จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2514 ระหว่างเดือนมกราคมถึงตุลาคม ประเทศไทยต้องสั่งซื้อไม้จากต่างประเทศเข้ามาถึง 77,016 ลูกบาศก์เมตร หากคิดราคาไม้เพียงลูกบาศก์เมตรละ 1,000 บาท ก็จะเป็นมูลค่าถึง 77 ล้านบาท และมีแนวโน้มว่าประเทศไทยจะต้องสั่งซื้อไม้จากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอีกทุกปี และจะต้องจ่ายเงินให้แก่ต่างประเทศนับร้อยล้านบาทในอนาคต⁷ ทั้งนี้สาเหตุเนื่องมาจากการทำลายป่าไม้ จะเห็นได้จากการทำลายป่าไม้ที่คอยอินทนนท์ มีรายละเอียดซึ่งชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและแห่งประเทศไทยได้เขียนลงในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ดังนี้⁸

คนไทยทุกคนที่ผ่านการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ก็มาด้วยอารมณ์ว่า จุดที่สูงที่สุดในประเทศไทยนั้นคือยอดคอยอินทนนท์ จุดที่สูงจากระดับน้ำทะเลถึง 2,640 เมตร บนยอดคอกุญมีอากาศหนาวเย็นตลอดปี อากาศบริเวณของเทือกเขาแม้ตั้งแต่ยอดสูงสุดนี้แผ่ขยายกว้างไปจกเขตแดนสหภาพพม่าและราชอาณาจักรลาว ภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง ป่าดิบสลับชื้นชอน รัฐใดกำหนดให้เป็น

⁷ สัมพันธ์ ปานะดิ๊ก, "เมืองไทยต้องซื้อไม้จากต่างประเทศ" สยามรัฐ (ฉบับวันที่ 26 พฤศจิกายน 2515), หน้า 14.

⁸ ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและแห่งประเทศไทย, "เอกลักษณ์ของชาติที่ยอดคอยอินทนนท์กำลังถูกทำลาย" สยามรัฐ (ฉบับวันที่ 11 มกราคม 2517), หน้า 8.

อุทยานแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2502 และได้ประกาศเป็นอุทยาน
แห่งชาติเมื่อ 2 ตุลาคม 2515 มีเนื้อที่ 250 ตารางกิโล-
เมตร เพื่อคุ้มครองทรัพยากรมีค่าทุกชนิด ตั้งอยู่ในท้องที่
อำเภอจอมทอง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอสันป่าตอง จังหวัด
เชียงใหม่

สภาพป่าและโครงสร้างของป่าก้านนิเวศวิทยาบนขุนเขา
เทือกนี้ มีทั้งป่าดิบเขาป่าดิบชื้น ป่าสนเขา (สนสองใบและ
สามใบ) ป่าเต็งรัง หรือป่าแดงหรือป่าโลก ต้นไม้ในป่าทุก
ชนิดตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ปกคลุมไปทั่ว มอส เฟิร์น
สาหร่าย และตะไคร่น้ำ อันเป็นคุณลักษณะของป่าคนนำลำธาร
ที่สมบูรณ์ที่สุด จุดที่มีพรรณไม้เด่นอีกจุดหนึ่งคือบริเวณคอยาง
กาหลวง มีน้ำซึมไหลรินตลอดเวลาดูงามมีศตวรรษ บริเวณนี้
เต็มไปด้วยต้นมอส มีชื่อภาษาไทยว่า ชาวตอกพระญาติ ขึ้น
แน่นทึบเป็นพุ่มนำธรรมชาติขนาดมหึมาที่อุ่มน้ำเนื้อที่ประมาณ
2 ไร่ เป็นต้นมอสที่มีแห่งเดียวในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมี
พวกคนกุดหลายปายขนาดใหญ่ ไม่นับดูงที่เค็มต้นเฟิร์นหนา
แน่นและพวกออสมันตา ป่าแห่งนี้ควรจะพัฒนาขึ้นมาจนถึงขั้น
สูงสุดขณะนี้ท้องไร่เวลานานนับพันปี

อุทยานแห่งชาติคอยางนี้ยังมีชื่อเสียงและคุณค่าด้านความ
สวยงามของทิวทัศน์ และนำคุณหลายแห่ง เช่น น้ำตกแมงกลาง
น้ำตกตาคของโยงู น้ำตกแมยะ น้ำตกสิริภูมิ หรือเสาดิ
บริเวณนี้เป็นศูนย์ท่องเที่ยวสำหรับชาวตานงาไทยและประชาชน
ทั่วไป นิสิตนักศึกษาและประชาชนที่รักการท่องเที่ยวป่าเป็น
จำนวนมากนิยมเดินป่าโดยวิธีพักแรมเพื่อขึ้นไปพิชิตยอดคอย
อินทนนท์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ในปัจจุบันประชาชนกำลังนิยม
หันมาท่องเที่ยวป่ามากขึ้นและมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ คอย
อินทนนท์จึงเป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่มีความสวยงามและจุดเด่นไม่
แพ้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และสวยงามน่าสนใจกว่าอุทยานแห่ง
ชาติของสหรัฐอเมริกาชื่อ เยลโลสโตน (Yellow Stone)

ในตำนานประวัติศาสตร์ บนคอยางนี้มีพระสถูปที่ฝังอัฐิของกษัตริย์
แห่งอาณาจักรล้านนาไทย องค์ที่ 5 คือพระเจ้าอินทวิชยานนท์
ซึ่งเป็นพระบิดาของเจ้าकारารักษ์มี พระชายาในพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

คอยอินทนนท์มีความเป็นเอกลักษณ์ในค่าน้ำตกน้ำลำธารของภาคเหนือ มีลักษณะป่าพิเศษของป่าดงจากป่าไผ่ ในประเทศไทย ตามขุนเขา ซอกเขา, เต็มไปด้วยน้ำซับ ห้วยที่มีน้ำไหลตลอดปีมากมาย แหล่งน้ำเหล่านี้อยู่ไต่เนื่องจากสภาพป่าดงถาวรทางตอนปกคลุมหุบเขา ผืนดินธรรมชาติที่ตกมาในรูปต่าง ๆ ในฤดูฝนน้ำมีช่วงระยะเวลาในหน้าแก่ประเทศไทยเพียง 4 เดือน ส่วนระยะฤดูแล้งอีก 8 เดือนที่เหลือจะไม่มีน้ำฝน ฉะนั้นหากพื้นที่ภูเขาเหล่านี้ซึ่งมีป่าปกคลุมจะดูดซับน้ำเก็บไว้ใช้ไต่ตลอดปี ในทางกลับกันหากไม่มีป่าปกคลุม น้ำธรรมชาติจะสูญหายไปโดยเปล่าประโยชน์ และทำให้เกิดน้ำท่วมอย่างฉับพลัน คอยอินทนนท์จึงเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาวภาคเหนือ เพราะเป็นแหล่งน้ำสำหรับการเกษตรกรรมรวมทั้งการบริโภคอื่นด้วย หากค่าน้ำแห่งนี้ถูกคุกคามทำลายไปย่อมกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติในทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากอาชีพของชาวไทยเรานั้น 80 % คือการเกษตร แต่ในปัจจุบันมียกคอยถูกทำลายลงเกือบหมด โดยที่กองทัพอากาศและกองบัญชาการทหารสูงสุดสวนหน้า ไต่ขออนุมัติสร้างสถานีเรดาร์และสถานีที่อำนวยความสะดวกและสร้างถนนคอยอินทนนท์ และไต่ปล่อยใหม่บริษัท จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทรับเหมาก่อสร้างไต่ไต่ดินและทิ้งทองลงไปที่หุบเขาและป่าไม้บริเวณรอบ ๆ หนองน้ำถูกทำลายหมด ทางบริษัทไต่จ้างชาวเขาเผ่ามวทำการตัดต้นไม้ ปัจจุบันจะไม่มีต้นไม้ใหญ่เล็กเหลืออยู่แนวสองข้างทางในระยะ 120 เมตรเลย

ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกทำลายจนแทบหมดสิ้น ความเดือดร้อนจากการทำลายทรัพยากรทุกชนิดกำลังเกิดขึ้นทั่วโลก ล้วนเป็นผลจากการใช้ทรัพยากรไม่ถูกต้อง

เรื่องการใช้ทรัพยากรไม่ถูกต้องนั้น นอกจากเรื่องการทำลายป่าบนคอยอินทนนท์แล้ว ยังมีเรื่องอื่น ๆ อีกดังนี้⁹

⁹ สุทัศน์ สัมพันธ์, "เหตุการณ์บ้านเมือง," วิทยาสาร, ปีที่ 25, ฉบับที่ 1 (มกราคม 2517), หน้า 6-7.

1. กรณีทุ่งใหญ่ ในตอนต้นเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2516 คณะพรานบรคาศักดิ์ ประกอบด้วยนายทหาร ตำรวจ ชนผู้ใหญ่ พ่อค้า และคาราภาพยนตร์ได้ไปล่าสัตว์สงวนใน ทุ่งใหญ่นเรศวร จังหวัดกาญจนบุรี เหตุการณ์ได้ล่วงรู้ถึงประชาชนเพราะเฮลิคอปเตอร์ของ ทางราชการที่ใช้ในการล่าสัตว์เกิดอุบัติเหตุตกลงที่นครปฐมขณะเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร หนังสือพิมพ์ได้เสนอข่าวอย่างละเอียด แต่ฝ่ายรัฐบาลกลับปกป้องการกระทำของคณะพราน บรคาศักดิ์ รวมทั้งให้เจ้าหน้าที่กองเอกสารการพิมพ์คุกคามหนังสือพิมพ์ไม่ให้เสนอข่าว นักหนังสือพิมพ์ได้ยื่นหยัดต่อสู้อย่างแข็งขันจนรัฐบาลต้องดำเนินการคดี จนบัดนี้กรณีทุ่งใหญ่ก็ยังไม่ ยุติ

2. วิกฤตการณ์ข้าว ประเทศไทยซึ่งเคยได้ชื่อว่าเป็นอูข้าวอุน้ำต้องประสบกับการ ขาดแคลนข้าวอย่างรุนแรง จนประชาชนต้องเข้าคิวกันซื้อข้าวในตอนกลางปี 2516 เพราะ ข้าวราคาแพงและไม่มีจำหน่ายอย่างทั่วถึง วิกฤตการณ์ครั้งนี้เกิดจากนโยบายการค้าข้าวที่ ไม่แน่นอน และการเกษตรต้องพึ่งดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญ ทำให้ได้ผลผลิตไม่แน่นอน และที่ สำคัญคือ การกักตุนของพ่อค้า นายทุน นายธนาคารใหญ่ โดยร่วมมือกับผู้มีอำนาจในรัฐบาล ขณะนั้น นอกจากนี้จะเห็นได้ว่ามีประกาศในหนังสือพิมพ์เสนอ เรื่องการลักลอบข้าวออกขาย หรือจะเห็นได้จากความเป็นอยู่ของประชาชนในเรื่องรับประทานข้าว ยังมีการทิ้งหรือรับ ประทานไม่หมด แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ข้าวจะหายากและราคาสูง แต่นิสัยการประหยัดของ ประชาชนมีน้อยมาก

3. วิกฤตการณ์น้ำมัน กลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันที่เรียกว่าโอเปคได้ประกาศใช้ น้ำมันเป็นอาวุธทางการเมืองต่อสู้กับประเทศอิสราเอลและสหรัฐอเมริกา กับสัมพันธมิตร โดยลดการผลิตและขึ้นราคาน้ำมัน ทำให้เกิดวิกฤตการณ์น้ำมันในประเทศอุตสาหกรรม ประเทศไทยซึ่งมีนโยบายผูกพันอยู่กับสหรัฐอเมริกาจึงกระทบกระเทือนอย่างมาก ต้องขึ้นราคา น้ำมันถึงสองครั้งในรอบปีและคาดว่าจะขึ้นอีก

ประเทศไทยมีความต้องการทางค่านพลังงานคิดเทียบเป็นน้ำมันวันละ 30 ล้านลิตร ตามแผนพัฒนาที่รัฐบาลวางไว้ อัตราการเพิ่มความต้องการของพลังงานจะต้องเพิ่มขึ้น ประมาณปีละ 10 - 11 % ในปี พ.ศ. 2523 จะต้องการพลังงานวันละ 60 ล้านลิตร

เป้าหมายของรัฐบาลควรจะเป็นไปในแนวที่จะลดความต้องการของพลังงานชาติ โดยอาศัยวิธีการใหม่ ๆ ดังต่อไปนี้¹⁰

ก. มีมาตรการที่จะควบคุมมิให้เกิดการใช้พลังงานอย่างฟุ่มเฟือยและในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์เท่าที่ควร เช่น แสงไฟโฆษณา รถยนต์ขนาดใหญ่เกินสมควร การใช้เครื่องทำความเย็นในสถานที่ต่าง ๆ ที่เกินความจำเป็น

ข. การใช้พลังงานต่อหน่วยรายได้ประชาชาติ (GNP) ควรจะได้รับการส่งเสริมและปรับปรุงให้ดีขึ้น เช่น เครื่องยนต์กลไกต่าง ๆ ที่ใช้ในอุตสาหกรรมทั่ว ๆ ไป ควรจะเป็นจำพวกที่มีประสิทธิภาพสูง อะไรที่เก่าเกินไปก็ควรเปลี่ยนแปลง ผลพลอยได้ที่อาจจะมีจากเครื่องยนต์ต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น ความร้อนจากท่อไอเสีย เป็นต้น ควรหาทางนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด มาตรการนี้ในระยะแรกอาจจะต้องใช้เงินลงทุนเพิ่มขึ้น เพราะจะต้องมีการคัดแปลงแก๊สหรือสับเปลี่ยนเครื่องมือต่าง ๆ แต่ในระยะยาวแล้วควรจะเป็นเครื่องที่ช่วยลดปริมาณความต้องการของพลังงานและเงินตราต่างประเทศลงได้

ค. รัฐบาลและอุตสาหกรรมจะต้องร่วมมือกันในด้านที่จะพยายามให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจถึงความสำคัญของการใช้พลังงานให้เป็นประโยชน์ มีโครงการแนะนำและแสดงเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนโดยทั่วไป

ง. วิธีแก้การเพาะปลูกโดยใช้ปุ๋ยเคมีทำให้เกิดอันตราย เพราะเมื่อฝนตกน้ำไหลลงแม่น้ำลำคลองสารเคมีนั้น ๆ เป็นพิษแก่สิ่งที่มีชีวิตในน้ำ เช่น ภัยุหน้ำในแม่น้ำแม่กลองเสีย เนื่องจากโรงงานปล่อยสิ่งโสโครกลงไปในน้ำเท่ากับคน 2 ล้านคนทำ หรือโรงงานกระดาษบางปะอินปล่อยน้ำเสียเท่ากับควมโสโครกที่คน 7 แสนคนทำ

ขณะนี้สมาคมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติกำลังยกร่างหลักสูตรนิเวศวิทยาในระดับชั้นมัธยมศึกษาให้กระทรวงศึกษา ทั้งนี้ด้วยความช่วยเหลือของมูลนิธิฟอร์ด

¹⁰ ประพนธ์ สุชีวงศ์, "น้ำมันของโลกกับประเทศไทย," ความรู้คือประทีป, ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2516), หน้า 3-6.

สำหรับค่านทรัพยากรกำลังคน (Human Resource) กระทรวงมหาดไทยประกาศ
 ยอดจำนวนพลเมืองของจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศตามหลักฐานทางทะเบียนราษฎร เมื่อวันที่
 31 ธันวาคม 2515 มีพลเมืองทั้งหมด 38,359,008 คน แต่เราไม่สามารถผลิตกำลังคน
 ส่วนหนึ่งให้เกิดประโยชน์แก่สังคม แต่กลายเป็นผู้ทำลายและสร้างความเดือดร้อนแก่สังคม
 คือเป็นอาชญากร ดังปรากฏว่าตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2513 ถึง 30 กันยายน 2514 ทั่วประเทศ
 อาชญากร ดังนี้¹¹

ฆาตกร	7,373	ราย
ปล้นทรัพย์	3,412	ราย
ชิงทรัพย์	513	ราย
วางเพลิง	114	ราย

สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดก็มีจำนวนมาก ในปี พ.ศ. 2511¹² มี
 เด็กและเยาวชนที่สถานพินิจรับไว้ระหว่างสอบสวน 3,221 คน ศาลพิพากษาว่ามีความผิด
 1,498 คน ความผิดเหล่านี้มีลักษณะเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ทำ เช่น คดีวางเพลิง กระทำ
 อนาคต ชนชั้น ฆาตกร ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ เป็นต้น

ประเทศไทยมีปัญหาเรื่องกำลังคน อัตราเพิ่มของประชากรสูง คือร้อยละ 3.0
 ทำให้จำนวนเด็กเพิ่มขึ้นมาก ผลการวิจัยประชากรในวัยทำงานของไทยในปัจจุบัน ทุก 100
 คนจะต้องทำการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ถึง 89 คน¹³

¹¹ รายงานประจำปี 2514 กองวิชาการ กรมตำรวจ, "การป้องกันและปราบปราม
 อาชญากรรมและสถิติคดี" โรงพิมพ์ตำรวจ, 2516, หน้า 93.

¹² ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง กระทรวงยุติธรรม, การแก้ไขเด็กกระทำความผิด
 (2512), หน้า 3-4.

¹³ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, วารสารเศรษฐกิจ, ปีที่ 9,
 ฉบับที่ 79 (เมษายน, 2515), หน้า 58.

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีประชากรมาก จนถึงต้องมีมาตรการวางแผนครอบครัว ประชากรที่มีอยู่แล้วยังเป็นทรัพยากรกำลังคนที่ใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ ดังสถิติต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ก. สถิติอุบัติเหตุจราจรทางบกบนทางหลวง 2505 - 2514¹⁴

ประจำปี	จำนวนอุบัติเหตุ	ตาย	บาดเจ็บ	ทรัพย์สินเสียหาย
2510	782	317	1,155	9,409,650
2511	778	365	1,254	14,683,800
2512	1,009	550	1,739	16,618,300
2513	830	514	1,546	14,831,000
2514	837	491	1,632	16,041,250

ข. สถิติการตายด้วยโรค และเหตุของการตายที่สำคัญในเขตเทศบาลนคร กรุงเทพมหานคร และเทศบาลนครธนบุรี พ.ศ. 2511 - 2512¹⁵

เชื้อโรคและเหตุของการตายมี ไข้มาเลเรีย อูจจาระร่วง และลำไส้ อักเสบ โรคบิดชนิดไม่ระบุเชื้อ วัณโรคปอด ปอดอักเสบ โรคเกี่ยวกับปอด โรคเนื้องอก บาดทะยัก โสฬศออกในสมอง โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคเหน็บชา เกิดไม่ครบกำหนดคลอด โรคอื่น ๆ เหตุตายอื่น ๆ

¹⁴ กฤษ ปัจฉิมสวัสดิ์, คำรวจกับการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (พระนคร: โรงพิมพ์สันติพันธ์การพิมพ์, 2514), หน้า 7.

¹⁵ กองรายงานสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, วารสารสถิติ ไตรมาส, ปีที่ 18, ฉบับที่ 2 - 4 (มิถุนายน - ธันวาคม, 2513), หน้า 12.

พ.ศ. 2511 จำนวน 16,246 คน

พ.ศ. 2512 (ม.ค. - ก.ย.) 12,612 คน

ปรากฏว่าในปัจจุบันนี้ในจำนวนคนตายทุก 3 คนจะเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ขวบเสีย 1 คน หมายความว่าในประเทศไทยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบต้องเสียชีวิตด้วยสาเหตุต่าง ๆ กันถึงปีละ 120,000 คน ส่วนใหญ่เสียชีวิตด้วยโรคติดต่อและภาวะบกพร่องทางโภชนาการ

ค. สถิตินักโทษ พ.ศ. 2513 (ม.ค. - มิ.ย.) มีจำนวนทั้งสิ้น 17,649 คน เป็นชาย 16,974 คน หญิง 675 คน¹⁶

ง. ในปี พ.ศ. 2514 มีบุคคลอันซพาลทั่วราชอาณาจักร เป็นชาย 77,541 คน เป็นหญิง 1,257 คน รวมทั้งสิ้น 78,793 คน¹⁷

จ. พันตำรวจเอกแวน สุวจัน¹⁸ ผู้บังคับการตำรวจดับเพลิงแถลงว่า ในรอบปี 2516 มีเพลิงไหม้เกิดขึ้นทั่วประเทศรวม 937 ครั้ง ค่าเสียหาย 396 ล้านบาท มีผู้เสียชีวิต 24 คน บาดเจ็บ 83 คน ในจำนวนเหตุเพลิงไหม้ดังกล่าวปรากฏว่าเกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือ 548 ครั้ง ทรัพย์สินเสียหายประมาณ 142 ล้านบาท มีผู้เสียชีวิต 2 คน บาดเจ็บ 44 คน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2515 มีความเสียหายเพิ่มขึ้นประมาณ 32 ล้านบาท แต่มีผู้เสียชีวิตน้อยลง 5 คน

ส่วนเพลิงไหม้ในต่างจังหวัดซึ่งมีทั้งสิ้น 390 ราย เป็นค่าเสียหาย 255 ล้านบาท มีผู้เสียชีวิต 22 คน บาดเจ็บ 39 คน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2515 มีค่าเสียหายลดลงประมาณ 43 ล้านบาท แต่ผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น 13 คน

¹⁶กริช ปัจฉิมสวัสดิ์, เรื่องเดิม, หน้า 26.

¹⁷รายงานประจำปี 2514 กองวิชาการ กรมตำรวจ, "การปฏิบัติงานด้านวิชาการ" โรงพิมพ์ตำรวจ 2516, หน้า 108.

¹⁸"สถิติเพลิงไหม้ปี 16 ค่าเสียหาย 396 ล้าน เกิดที่ ก.ท.มากที่สุด" สยามรัฐ (ฉบับวันที่ 15 มกราคม 2517), หน้า 3.

เหตุเพลิงไหม้ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากความประมาทและอุบัติเหตุ

จ. ผู้ไม่มีงานทำ จากการสำรวจบุคคลไม่มีงานทำเดือนสิงหาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2511 รวมทั้งสิ้น 27,900 คน เป็นชาย 17,600 คน หญิง 10,300 คน ทั้งชาย และหญิงไม่มีงานทำ คือผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 - 19 ปี¹⁹

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ซึ่งแสดงถึงการใช้ทรัพยากรของสังคมให้เกิดประโยชน์นั้น ประเทศไทยจัดเป็นประเทศในกลุ่มที่เรียกว่าค้อยพัฒนา (Under-developed) หรือกำลังพัฒนา (Developing) นักเศรษฐศาสตร์พิจารณาเปรียบเทียบประเทศที่พัฒนาแล้วและค้อยพัฒนาไว้ว่า "ประเทศที่พัฒนาแล้วจะขยายตัวและก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งในอดีตเสมอเป็นปกติ"²⁰ เช่น ประเทศญี่ปุ่นเมื่ออัตราการเพิ่มของผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (Gros National Product) ในอัตราปีละประมาณ 10 % ต่อเนื่องกันมา และโดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2507 มีอัตราเพิ่มถึง 11.2 % สำหรับประเทศไทยมิได้มีอัตราขยายตัวอันสม่ำเสมอแน่นอน ดังจะเห็นได้จากสถิติดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลิตภัณฑ์ประชาชาติคำนวณตามราคาปี 2505 ปี 2511 - 2515²¹
(พันล้านบาท)

ปี	2510	2511	2512	2513	2514	2515
	94.80	103.32	110.81	117.95	126.53	133.53

¹⁹ สมุทสถิติรายปีประเทศไทย (บรรพ 29 2513 - 2514 สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2515), หน้า 465.

²⁰ กริช ปัจฉิมสวัสดิ์, เรื่องเดิม, หน้า 7.

²¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2515 (พระนคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดกวิพร, 2515), หน้า 125.

จะเห็นได้ว่าการขยายตัวและความก้าวหน้าในด้านการค้าต่างประเทศและผลิตภัณฑ์
ประชาชาติเป็นไปอย่างไม่สม่ำเสมอ

สำหรับผลิตภัณฑ์ประชาชาติจะเห็นได้ว่า จากปี พ.ศ. 2510 ถึง พ.ศ. 2511 เพิ่มขึ้น 8.52 พันล้านบาท แต่เมื่อถึงปี พ.ศ. 2511 - 2512 รายได้กลับลดลงเหลือ 7.49 พันล้านบาท และปี พ.ศ. 2512 - 2513 รายได้ลดลงอีกเหลือ 7.14 พันล้านบาท

เนื่องจากการขยายตัวและความก้าวหน้าไม่สม่ำเสมอเช่นนี้ย่อมเป็นผลต่อเศรษฐกิจ
ของประเทศเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม และประชากรเป็น
ชวาจนถึง 80 % รายได้ประชาชาติส่วนใหญ่ได้จากการเกษตร จากสถิติรายได้ประชาชาติ
ต่อคนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2509 รายได้ประชาชาติต่อคนเป็นจำนวน 3,062.9 บาท
และในปี พ.ศ. 2512 เพิ่มขึ้นเป็น 3,582.7 บาท²² เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายได้
ประชาชาติต่อคนของญี่ปุ่น คือในปี พ.ศ. 2509 รายได้ประชาชาติต่อคนสูงถึง 16,220 บาท
และคาดว่าในปี 2514 รายได้ประชาชาติต่อคนจะสูงถึง 26,000 บาท²³

ในเรื่องการค้ากับต่างประเทศก็เช่นกัน ประเทศไทยเสียเปรียบดุลการค้า
ปรากฏรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

²² สมุดสถิติรายปีของประเทศไทย (บรรพ 29 2513 - 2514 สำนักงานสถิติ
แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2515), หน้า 442.

²³ กรมการประชาสัมพันธ์และวัฒนธรรม กระทรวงการต่างประเทศ ประเทศญี่ปุ่น,
ญี่ปุ่นปัจจุบัน (พ.ศ. 2511), หน้า 32.

ตารางที่ 3 สถิติการค้าระหว่างประเทศไทยกับ 10 ประเทศอุตสาหกรรม ปี 2509-2510 และเฉลี่ยปี 2509-2513

มูลค่า : ล้านบาท

ประเทศ	2509			2510			2511			2512			2513			มูลค่าเฉลี่ย 2509-2513
	สินค้าเข้า	สินค้าออก	ดุลการค้า	สินค้าเข้า	สินค้าออก	ดุลการค้า	สินค้าเข้า	สินค้าออก	ดุลการค้า	สินค้าเข้า	สินค้าออก	ดุลการค้า	สินค้าเข้า	สินค้าออก	ดุลการค้า	
ญี่ปุ่น	6,743	2,940	-3,803	8,046	2,999	-5,047	8,274	5,874	-5,400	9,515	3,192	-6,323	10,107	3,770	-6,337	- 5,382
สหรัฐอเมริกา	3,603	971	-2,632	3,648	2,024	-1,624	4,512	1,789	-2,723	4,847	2,168	-2,679	4,011	1,985	-2,026	- 2,336.80
เยอรมันตะวันตก	1,458	586	- 872	1,946	573	-1,373	2,021	621	-1,400	2,354	510	-1,844	2,232	522	-1,710	- 1,439.80
สหราชอาณาจักร	1,539	521	-1,018	1,609.9	403.1	-1,206.8	1,673.4	435.2	-1,238.2	8,034.4	405.7	-1,628.7	2,014.1	305.8	-1,708	- 1,762.82
เนเธอร์แลนด์	487	373.9	- 113.1	470.1	707.6	+ 237.5	456.5	966.7	+ 510.2	582.6	1,030.4	+ 447.8	368.5	1,273.2	+ 904.7	+ 987.10
อิตาลี	350	272	- 78	454	264	- 190	592	192	- 400	597	336	- 261	488	287	- 201	- 226
ฝรั่งเศส	210	179	- 31	351	129	- 222	400	129	- 271	494	153	- 341	384	135	- 249	- 222.80
แคนาดา	148	45	- 103	154	24	- 130	231	46	- 185	201	14	- 187	200	17	- 183	- 157.60
เบลเยียม	129	102	- 27	174	96	- 78	181	113	- 68	250	72	- 178	300	107	- 103	- 180.89
สวีเดน	129	37	- 92	172	23	- 149	263	22	- 241	262	24	- 238	231	20	- 211	- 168.20
รวม	-	-	-2,334.1*	-	-	-3,111.3*	-	-	-3,293*	-	-	-4,229.9*	-	-	-3,520.6*	-10,835.72

*หมายเหตุ เฉพาะ 8 ประเทศอุตสาหกรรม ได้แก่ เยอรมันตะวันตก สหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์ อิตาลี ฝรั่งเศส แคนาดา เบลเยียม และสวีเดน

ที่มา : กรมศุลกากร

สมพร เทพสิทธิ์ อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับภาวะการค้าต่างประเทศของไทยว่า²⁴

ในระยะ 10 เดือนของปี 2516 ประเทศไทยส่งสินค้าออกเป็นมูลค่า 25,648 ล้านบาท เพิ่มจากระยะเดียวกันของปี 2515 จำนวน 7,335 ล้านบาท หรือร้อยละ 40 สินค้าเข้ามีมูลค่า 32,836 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 7,339 ล้านบาท หรือร้อยละ 28 การค้าขาดดุล 7,184 ล้านบาท ขาดดุลเพิ่มขึ้น 3.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 0.05

ปัญหาสังคมที่สำคัญของประเทศไทยในระยะ พ.ศ. 2515 - 2519 ตามที่ได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ได้แก่

1. การทำงาน ขาดคนพร้อยละ 20 - 35 ไม่ได้ใช้แรงงานเป็นประโยชน์ตลอดปี และในบางฤดูกาลว่างงานถึงร้อยละ 50 ตั้งแต่ปี 2513 เป็นต้นมาผลผลิตซึ่งตกต่ำและการลดการใช้จ่ายของสหรัฐในประเทศไทย ทำให้ภาวะการจ้างงานลดระดับลง ประชากรหางานทำยากขึ้น การว่างงานจะมีเพิ่มขึ้น

2. ความแตกต่างกันในรายได้ แม้รายได้ต่อหัวของประชากรทั้งประเทศเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 40 ในรอบสิบปีที่ผ่านมา รายได้ต่อหัวของประชากรภาคกลางสูงกว่าภาคอื่น รายได้คนในเมืองสูงกว่าชนบท คนในเมืองหลายกลุ่มอาชีพมีรายได้ทางไกลกันมาก ค่าจ้างของคนงานระดับกรรมกรส่วนใหญ่โดยทั่วไปไม่ได้รับการปรับปรุงมาเป็นเวลานานสิบปี

3. ความเหลื่อมล้ำในผลของการพัฒนาประเทศ จนกระทั่งเกิดความเจริญต่าง ๆ ยังจำกัดอยู่เฉพาะในเมืองหลวง ชนบทมีสภาพล้าหลังกว่าเมืองและนครหลวงเป็นอันมาก ความเจริญระหว่างภาคก็ไม่เท่าเทียมกัน

4. ผลสะท้อนในการพัฒนาอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมได้ขยายตัวออกไปโดยขาดการวางแผนและประสานงาน ไม่มีเป้าหมายในการใช้แรงงานและยกระดับรายได้

²⁴ "ภาวะขาดดุลการค้าทั่วโลก ระยะ 10 เดือน 7,184 ล้านบาท" สยามรัฐ (ฉบับวันที่ 15 มกราคม 2517), หน้า 14.

ของแรงงาน คนงานส่วนใหญ่ยังมีได้ปฏิบัติครองชีวิตประจำวันให้เข้ากับบรรยากาศของอุตสาหกรรม คนต่างจังหวัดเข้ามาแย่งงานคนในเมือง หญิงและเด็กออกทำงานมากขึ้น คนงานขาดความรู้สึกมั่นคง ขาดสวัสดิการ ที่อยู่อาศัย บริการสาธารณสุข โภค และสาธารณสุขบริการ

5. การจัดสรรที่ดิน ที่ดินทำกินทางเกษตรเป็นปัญหาสำคัญขั้นมูลฐาน เพราะประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราสูง แต่ยังไม่ปรับปรุงวิธีเพิ่มผลผลิตและการใช้ประโยชน์ในที่ดินได้ทั่วเท่าที่ควร ขนาดที่ดินถือครองเล็กลง ต้องเช่าที่เพิ่มเติมหรือขายที่ดินเดิมแล้วบุกเบิกป่าจับจองทำกินโดยพลการ เกิดเป็นปัญหายุ่งยากทั้งในทางปกครองและเศรษฐกิจ

6. ความมั่นคงปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนมีความหวาดหวั่นกังวล ขาดความรู้สึกมั่นคงในการครองชีวิตและทรัพย์สิน มีปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น และความไม่ปลอดภัยทั้งในเมืองและชนบท

7. เอกภาพของประเทศ โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่แล้วมาส่วนใหญ่ยังมีได้ให้ความสนใจเพียงพอที่จะแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางอาชีพ ซึ่งได้รัโอกาสการศึกษาและการทำงานน้อยกว่ากัน ถ้าปล่อยไว้จะทำให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจจนเป็นอันตรายทางการเมืองด้วย

8. บทบาทของสตรี สตรีชนบทและแรงงานสตรียังมีระดับการศึกษาต่ำ ทั้งมีรายได้และความมั่นคงในการทำงานต่ำกว่าชาย สตรีมีบุตรมากยังขาดสวัสดิการและบริการวางแผนครอบครัว สตรีในเมืองได้มีส่วนช่วยพัฒนาสังคมบ้านต่าง ๆ แต่ยังขาดความสนับสนุนรับรองให้กำลังใจตามควร

9. เยาวชนกำลังเป็นปัญหาใหญ่ เนื่องจากจำนวนเด็กไม่ได้รับการศึกษาคือมีมากขึ้นส่วนหนึ่ง และเด็กที่ได้รับการศึกษาแล้วล้มหนังสืออีกส่วนหนึ่ง การควบคุมวินัยของนักเรียน นักศึกษาหย่อนลง เยาวชนจบการศึกษาแล้วไม่มีงานทำกำลังเพิ่มจำนวนขึ้น เยาวชนที่หาเลี้ยงชีพแบบเสี่ยงอันตรายบนท้องถนนและในเวลาค่ำคืนมีมากขึ้น

10. การแปลงระบบคุณค่าทางสังคม คุณค่าอันมีพื้นฐานความเจริญทางเกษตรกรรมแต่เดิมถูกกระทบกระเทือนด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมและการเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตในสมัยใหม่ คุณค่าเดิมที่ถูกละเลย เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความโอบอ้อมอารี และความ

สุภาพอ่อนโยน คุณค่าเดิมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากลับเก็บรักษาไว้ เช่น การไม่เข้มงวด กวขันทางระเบียบวินัย การถือความสัมพันธ์ส่วนตัว และพวกพ้องเป็นใหญ่กว่าหลักการและ ประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่

11. ศาสนา ศีลธรรม และวัฒนธรรม ความเจริญทางเศรษฐกิจทำให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงของความรู้สึคนึกคิด การปฏิบัติของบุคคลในเรื่องศาสนา ศีลธรรม และ วัฒนธรรมไปจากแบบอย่างที่เคยยึดถือ ในบางกรณีทำให้เสื่อมเสียต่อเกียรติภูมิของชาติ²⁵

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด เมื่อพิจารณาความมุ่งหมายของวิชาภูมิศาสตร์ซึ่งมุ่ง เน้นในเรื่องการใช้ทรัพยากร ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในสังคมปัจจุบันจะเห็นว่า การสอนวิชาภูมิ- ศาสตร์ในโรงเรียนของเรายังไม่บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย คือยังไม่สามารถส่งเสริมประชาชนให้ ใช้ทรัพยากรไปในทางที่เหมาะสมที่ควร ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า น่าจะมีปัญหาอะไรบ้างอย่างที่เป็น อุปสรรคทำให้การสอนวิชาภูมิศาสตร์ในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จดังได้กล่าวมาแล้ว ปัญหาเหล่านั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายหรือสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ทั้ง บุคคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยตรง คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสาขาวิชา อาจารย์ผู้สอน ที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี สำหรับ บุคคลากรที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง แนวความคิด การดำเนินการ และการ แก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนย่อมมีอิทธิพลแก่ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนภูมิศาสตร์ อย่างมาก

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ตาม ความเห็นของอาจารย์โรงเรียนสาธิต มัชฌิมศึกษาตอนต้น สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ใน กรุงเทพมหานคร" เพื่อศึกษาปัญหาค้นต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในโรงเรียน ประเภทนี้

²⁵สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี้, แผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม พ.ศ. 2515 - 2519 (โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนาย ก รัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร, พ.ศ. 2515), หน้า 372-374.

การศึกษาเกี่ยวกับการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในประเทศไทยยังมีน้อยมาก ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอนวิชาภูมิศาสตร์มีอยู่มาก แต่มักจะไม่ได้รับการหยิบยกขึ้นมาพิจารณา ปัญหาที่นี้อาจจะมาจาก

1. ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายวิชา อาจารย์ผู้สอน
2. นักเรียน
3. หลักสูตร
4. ตำราเรียนและอุปกรณ์การสอน
5. การเลือกกิจกรรมและการเตรียมการสอน
6. วิธีการวัดผล

สำหรับปัญหาที่ได้จากการสอบถามนักเรียนนั้น ได้มีผู้ทำไว้บ้างแล้วพอสมควร จึงเห็นสมควรน่าจะพิจารณาในด้านความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนภูมิศาสตร์ตามความเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายวิชา และอาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบด้านการสอนโดยตรง เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เพื่อจะได้นำข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเหล่านี้มาพิจารณาหาทางแก้ปัญหาให้ตรงกับเป้าหมาย พร้อมทั้งเสนอแนะการปรับปรุงการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ตลอดจนวิธีจัดปัญหาต่าง ๆ ตามหลักวิชาการ ซึ่งจะทำให้การสอนวิชานี้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกทำเฉพาะโรงเรียนสาธิตสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากพิจารณาเห็นว่า

1. โรงเรียนสาธิตถือว่าเป็นโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างย่อมมีสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงกันมาก เนื่องจากสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเหมือนกัน และอยู่ในกรุงเทพมหานครเช่นเดียวกัน จึงสามารถเปรียบเทียบผลได้
2. โรงเรียนสาธิตเป็นแหล่งทดลองใช้วิธีสอนใหม่ ๆ²⁶ เมื่อผลที่เกิดขึ้นดี มีประโยชน์จึงขยายสู่โรงเรียนต่าง ๆ ต่อไป

²⁶ เฟื่องฟูง เกียรติราชู, "หน้าที่ของโรงเรียนสาธิตในโรงเรียนฝึกหัดครู," ศูนย์ศึกษา, ปีที่ 4, ฉบับที่ 9 (กันยายน, 2501), หน้า 41.

3. โรงเรียนสาธิตเป็นที่ยอมรับกันว่า ครูที่สอนมีวุฒิทางการศึกษาค่อนข้างสูง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ปัญหาในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ตามความเห็นของอาจารย์ โรงเรียนสาธิต มัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัย มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาปัญหาในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ตามความเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายวิชา และอาจารย์ผู้สอน ในเรื่องต่อไปนี้

1. บุคคลากรที่เกี่ยวข้องในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. หลักสูตรวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
4. ตำราเรียนและอุปกรณ์การสอนวิชาภูมิศาสตร์
5. การเลือกกิจกรรมและการเตรียมการสอน
6. วิธีการวัดผล

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการวิจัยจะทำให้ทราบว่า มีปัญหาที่แท้จริงอะไรบ้างในการสอนวิชา ภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพ มหานคร
2. ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอน ได้ใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาและ ปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารและหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้อง
4. ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แต่ง ตำราเรียน เพื่อปรับปรุงงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่

- 1.1 โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน
- 1.2 โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา
- 1.3 โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูพระนคร
- 1.4 โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูสวนสุนันทา
- 1.5 โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- 1.6 โรงเรียนสาธิตเพชรบุรีวิทยาลัยสงฆ์

2. ปัญหาในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ สอดถามจากผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายวิชา และครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิตสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติงานอยู่ในปีการศึกษา 2516 เท่านั้น

คำจำกัดความเฉพาะที่ใช้ในการค้นคว้า

ภูมิศาสตร์ หมายถึง วิชาภูมิศาสตร์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 ของกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้ทำการแทนครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ ของโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2516

หัวหน้าสายวิชา หมายถึง หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2516

ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ หมายถึง ครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2516

โรงเรียนสาธิต หมายถึง โรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 แห่ง ดังได้กล่าวมาแล้ว

ปัญหา หมายถึง สิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสาขาวิชา และอาจารย์ผู้สอนวิชา
 ภูมิศาสตร์ เห็นว่าเป็นปัญหาต่อการสอนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนของตน
 ความเห็น หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกเฉพาะตัว ของบุคคลที่ตอบสนอง
 คำถามในแบบสอบถามความเห็นฉบับนี้

วิธีดำเนินการ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินงานเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. สุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตัวอย่างคือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสาขาวิชา และ
 ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
 ในกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง คือ

- 1.1 โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน
- 1.2 โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา
- 1.3 โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูพระนคร
- 1.4 โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูสวนสุนันทา
- 1.5 โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- 1.6 โรงเรียนสาธิตเพชรบุรีวิทยาลัยสงฆ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามชนิด

- 2.1 ให้เลือกตอบ
- 2.2 ตอบได้อย่างเสรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีเดินทางไปเก็บตามโรงเรียนต่าง ๆ

4. การวิเคราะห์ นำน้ำหนักเฉลี่ยของขนาดของปัญหา และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน แล้วเสนอในรูปตารางผสมบทความ